حوسێکان و سعودیە و بابولەندەب!.. عوسمانی حاجی مارف

لەماوەی چەند هەژدەکدا حوسێکان کەنترۆڵی خێان بەسەر کەناراوەکانی هەژاوای یەمەندا فراوانترکرد، گەیشتنە شونە ستراتیژیەکان و دوورگەکانی ناو گەروکە و باشووری دەریای سوور، کە نزیکترینیان لە هەژدەوی کەشتیوانی کەنداوی عەدەن بە دەریای سوور و کەناڵی سویسەوە دەبەستەوە. ئەم گەمانکاریە لەکاتکدایە، کە گەرووی بابولەندەب گرنگیەکی زیاتری بەدەستهێناوە لە دوای دەستپێکردنی شەڕی ئەمریکا و ئیسرائیل بە سەر ئێران لە ٢٨ی شوباتی ئەمساڵدا، هێروهێا دواتر پێککەوتنی تووندی هاتوچۆی نەوت لەڕێگەی گەرووی هورمزەوە. لەگەڵ کەمبوونەوەی هاتوچۆی نەوت لەڕێگەی گەرووی هورمزەوە، هەژدەوی دەریای سوور گرنگتر بووە، بەتایبەتی بە سعودیە، کە دەتوانێت نەوتی خاو لە بەشی هەژدەهەڵاتی سعودیەوە بگوازێتەوە بە "بەندەری یانبو" لەڕێگەی بەری هەژدەهەڵات-هەژاواوە، لەوێشەوە بە بازاڕەکان لە ڕێگەی دەریای سوورەوە.
هاوکاتی پەشەوی حوسێکان، نیگەرانیەکان سەبارەت بە دابینکردنی نەوت چڕتر بەتەوە، تیشک دەخرێتە سەر پەرەسەندنی گرنگی گەرووی بابولەندەب لەبەر ڕەشنایی پچڕانی ڕێگاکانی هێناردەکردنی وزە لە ناوچەکەدا. بەڵام فراوانبونی کەنترۆڵی حوسێکان بەسەر دیوی یەمەن لە گەروەکەدا، بەو مانایە نیە کە ئەستا بەتەواوی بابولەندەبیان کەنترۆڵ کردووە یان دەتوانن بە ئارەزووی خێیان دایبخەن، گەروەکە لەنێوان یەمەن و کەنارەکانی ئەفریقادا درێژ دەبێتەوە و کەشتیەکانیش بەردەوامن لە هاتوچۆ، هاوکات هێزەکانی دەریایی نەوددەوڵەتی تا ئێستا لەو ناوچەیەدا چالاکی دەکەن.
بەدەستەوەگرتنی ئەم گەروە لەلایەن حوسێکانەوە، کاریگەری لەسەر پێگەی حوسێکان و دەوری ململانێ و شەڕی ئێران لە بەرامبەر ئەمریکاو ئیسرائیل دا دەبێت، هێروهێا حوسێکان کاتێک کەنترۆڵی تەواوی گەروکە دەکەن، دەتوانن چاودێری کەشتیە هاتووەکان بکەن و لەهەمانکاتدا وەک بنکەیەک بە هەڵمەتی فراوانتری هێرش بە سەر کەشتیوانی لە دەریای سووردا بکاری بهێنن. کاردانەوەکانی پەشەوی حوسێکان لە دەوروبەری بابولەندەب زۆر لە سنووورەکانی یەمەن زیاتر درێژدەبێتەوە، گەروەکە لە دەی ڕێگایەکدایە کە دەوڵەتانی

کەنداو بە هێناردەکردنی وزە پشتی پێدەبەستن، لەهەمانکاتدا نوێنەرایەتی دەروازەی باشووری دەریای سوور و کەناڵی سوێس دەکات.
بەردەوامی ناسەقامگیری لە هورمز و بابولمەندەب دەتوانێت تێچووی کەشتیوانی و بیمە بەرز بکاتەوە و فشار لەسەر بازرگانی کەنداو زیاد بکات لەسەر هێناردەکردنی وزە و هاوردەکردنی. بەردەوامی فشارە ئابووری و ئەمنیەکان دەتوانێت پاڵ بە دووتانی کەنداوەوە بنێت بە کردنەوەی کەناڵی ئستۆخێی دانوستان لەگەڵ تاران بە پاراستنی بەرژەوەندیەکانیان، هاوشانی پەیوەندیە ئەمنیەکانیان لەگەڵ واشنتۆن، بەتایبەتی ئەگەر نەتوانرێت بەخێرایی بگاتە چارەسەرێک کە گەرەنتی سەقامگیری هێگاکانی هێناردەکردنی وزە بکات.
بەگوێرەی میدیاکانی ئیسرائیل، پشهاتە خراکانی یەمەن و پشتگیری گروپی حوسیەکان ئستا نیگەرانیەکی گەورەی دامەزراوەی ئەمنیی ئیسرائیلە، ئەمەش لە کاتێکدایە کە ترس لە کاردانەوەکانی کەنترۆڵکردنی حوسیەکانە بەسەر تەواوی گەروویی بابولمەندەبدا. بەیە دامەزراوەی ئەمنی ئیسرائیل بە نیگەرانیەوە بەدواداچون بە پشهاتەکانی ئەم دواییەی ناوچەی دەریای سوور دەکات، دوای ئاوەی حوسیەکان لە چەند هێرشی هاوبەردووا بەردەوام بوون لە دەستبەسەرداگرتنی شارچکە و شوێنەکانی کەنارەکانی باشووری دەریای سوور، لە کەتایدا کەنترۆڵی خێیان بەسەر بابولمەندەبدا چەسپاند.
لە هاستیدا ئاوەی لە کەناراوەکانی هێژاوای یەمەن هاویدا دوای سەرکەوتنی حوسیەکان لە دەستبەسەرداگرتنی گەروویی بابولمەندەب، کاردانەوەی بەرچاوی دەبێت لەسەر ئاسایشی هێگا دەریاییەکان. ئەم هەنگاوە قێرانەکانی لەئاستی جیهاندا گەورەتر کردووە دوای ئاوەی ئەمریکا نەیتوانی هێگیەک بدزێتەوە بە کردنەوەی گەروویی هورمز بەهووی کەشتیوانی جیهانیدا. ئەمەش بەو مانایە کە ئێران بە هاوکاری حوسیەکان، کەنترۆڵی دوو لە گەروە هەرە گرنگەکانی ناوچەکەی بەدەستهێناوە کە بەشێکی بەرچاوی بازرگانی جیهنیان کەنترۆڵکردووە.
تائێستا هیچ ئاماژەیەک نییە کە وڵاتانی زلهێزی دنیا بتوانن لەم حاڵەتدا بکەونە مامەڵەی دەخەکە بکەن، یان حوسیەکان واز لە هێرشکردن لە کەشتیوانی نودووڵاتی بهێنن، یان هێزەکانی حکومەتی یەمەن بتوانن خێیان کەکەنەوە و دەخەکە لەبەرامبەر حوسیەکان بگەڕن، هووداوەکانی ئەم دواییە ئاماژە بە گەڕانکاریەکی بەرچاو لە دیمەنی ناوچەکەدا دەکات، پێچەوانەکردنەوەی ئەم گەڕانکاریە یان گەڕاندنەوەی بە دەخی پێشووی، پێویستی بە کاتێکی بەرچاو دەبێت، هێزەکانی حکومەتی یەمەن پارچە پارچە بوون، حوسیەکان ئامانجێکی ستراتیژیان بەدەستهێناوە کە ئستەمە بە ئاسانی دەستبەرداری بن،

هیچ لایەنکیش تا ئێستا ناتوانێت میکانیزمێکی کاریگەر بۆ چارەسەرکردنی ئەم دۆخە بخوڵقێنێ لە مەڕووی کۆشتیوانی نەودەوڵەتیدا دابڕێژێت.
جگە لەوەش سعودیە هاوستێکی تادەیەک دووفاقی دەپارێزێت، هاوستێی لە نێوان تەوگلانی زیاتر لە شێ، یان وستاندنی شێ تیا ماوە!. هەموو ئەو پشتیوانیەی ێیاز پێشکەشی هێزکانی حکومەتی یەمەنی کردووە و بەردەوامی هەیە، بەڵام نێیتوانیوە بڕگەی هێزی حوسیەکان بگرن، سعودیە دووچاری هەرشی سەربازی بووەتەوە کە بووەتە هۆی پەکخستنی ئەو بڕیانەی کە ناوچەکانی ێێژهەڵات و ێێژئاوای وڵاتەکەی بەیەکەوە دەبەستێتەوە، کە ێێژانێ نزیکەی حەوت ملیۆن بەرمیل نەوت لە ێێگەی دەریای سوورەوە هەنارد دەکات، ئەم پەیامەکی بەهێزی هەشداری حوسیەکانێ و ئاماژەیە بۆئەوەی کە ئەو گرووپە دەتوانێت زیانێکی زۆر بە ێیاز بگەیەنێت ئەگەر بەیاری درێژدان بە شەڕەکە بدات. لەلایەکی تریشەوە، سعودیە شەڕەکی کراوەی ناوێت، سەرەڕای هەبوونی ئابووری و سیاسی و سەربازی، خاوەنی پێێژیەکی ئابووری و وبەرهێنانی گەورەیە کە لەگەڵ جیهاندا یەکتر دەبڕێت، نایەوێت بچێتە ناو شەڕەکی دیکەی پەرتبووونەوە، ئەوەی بۆی گرنگە ێاگرتنی هێڵەکانی و گەیاندنەوەی سەقامگیرییە.
مەسەلەکە ئیتر تەنیا پەیوەندی بە لایەنە شەڕکەرکانی ناو یەمەنەوە نیە، هەروەها تەنیا پەیوەندی بە یەکلاکردنەوەی نمرەی مەڕووییی نێوان سعودیە لە لایەک و گرووپی حوسیەکان و ئێران لە لایەکی دیکەوە نییە، کاتێک یەکێک لە خوێنبەرە گرنگەکانی (گەرووی هورمز) تەکچوو، هەموو جیهان کاریگەری بەرزبوونەوەی نرخی وزەی لەسەر بوو. ئەگەر لە داهاتوودا خوێنبەرێکی تر (بابولمەندەب) پەیوەندی پەیوەکات چی ێووددات؟ بەگومان وێنەکە زۆر تاریکتر دەبێت بە جیهان، ئەمەش پەویستی بە ێێچاوکردنی پلانێک هەیە بە دوورکەوتنەوە لە سیناریۆیەکی هاوشێوەی ئەوەی لە هورمز ێووبدا.
بوونی ژمارەیەکی زۆر لە کەشتیە جەنگیەکان و ئەپەراسیۆنی جەراوجۆری دەریایی لە دەریای سووردا بەو مانایە نیە کە گرووپی حوسیەکان بە خەرایی پاشگەز دەبنەوە، هەروەها جیاوازی بیروڕا لە نێوان ئەمریکا و هەندێک وڵاتی ئەوروپیدا بەو مانایە نییە کە دۆخەکە بەبێ دەستوەردان دەمێنێتەوە، گەیشتن بە لێکتێگەیشتن لەسەر پلانێکی دیاریکراو پەویستی بەو تێگەیشتنە هەیە کە کۆنترۆڵی حوسیەکان بەسەر بابولمەندەبدا، ئێران بەهێز دەکات، ئەمەش وای لێدەکات کە بتوانێت کاریگەری خۆی لە گەرووی هورمزدا بچەسپێنێت و ناوەندی قەیرانەکە لەوەوە بگوازێتەوە بە بابولمەندەب، پلانەکانی تاران پشت بە سەرقاڵکردنی جیهان بە قەیرانی دەریایی و دروستکردنی

ناتەبایی لە نێوان زلهێزەکاندا دەبەستێت.
پچڕانی کۆشتیوانی نێودەوڵەتی زیانێکی زۆر بە بەرژەوەندیەکانی زلهێزەکان گەیاندووە و دەگمەنە، پشهاتە خراکان زلهێزێکی کوشندەیان لە ئاسایشی وزە داوە، ئەم کاریگەریە تەنها بە ئاو هاوپەیمانێتیانێ سنووردار نەبووە کە لە ئەورووپا و ئەمریکا و ئاسیا دژێن، دەوڵەتانی کێندا وەک بەرهەمهێنەرانی سەرەکی وزە، کاریگەریەکی بەرچاویان لەسەر بووە، ئەوان پێویستیان بە کەکخستن هەیە بە گەیانەوە بە ئاستی پێشووی بەرهەمهێنان و دەستاگەیشتن بە بازاڕە جیهانیەکان و چاکردنەوەی ئاو ژێرخانانەی کە بەهۆی ئاو لەدانێ سەربازیانەی لەسەر دەستی ئێران تووشی بوون زیانیان بەرکەوتووە.
ئێستا دوای ئاو لەدانێ وێرانکەرانەی، کە حزبوڵا لە لوبنان و حەماس لە کەرتی غەززە و هووخانی ژێمی بەشار ئەسەد لە سوریا تووشی بوون، حوسیەکان گرنگترین و بەهێزترین بریکاری ئێرانن لە ناوچەکەدا. هەماهەنگی حوسیەکان لەگەڵ تاران، بەکارهێنانی کۆشتیوانی دەریایی وەک هێڵی ئامرازێکی ستراتیژی بەنرخ بە ئێران دەبەخشێت، بەرپەکی گوشاری بازرگانی، لە دوو گەرووی گرنگدا لە یەک کاتدا دەکاتەوە، ئامانجی سەپاندنی واقیعێکی نوێ بەسەر زلهێزە نەودەوڵەتیەکاندا، باشترکردنی پێگەی دانوستانی خۆیتی لەگەڵ واشنتۆن و وڵاتانی ئۆژئاوا، سەبارەت بە پرسە ناوچەیکانی و بەرنامە ئەتۆمیەکەی، ئەمەش بە نیشاندانی ئاوەی کە نفوزی ئێران توانای ئاوەی هەیە کە سەقامگیری ئابووری جیهانی بخاتە مەترسیەوە.
ئەگەر حوسیەکان بتوانن کۆنترۆڵی خەیان بەسەر "بەندەری مەچا" دا بچەسپێنن، ئەوا دەتوانن ببنە ناوەندێکی ستراتیژی پەتانسێل بە وەرگرتن و گواستنەوەی چەک و کەرەستە و پێکهاتەکانی فڕۆکەی بێفڕۆکەوان لە ئێرانەوە، بەمەش توانا لەجستی و سەربازیەکانیان لە کەناراوەکانی ئۆژئاوا بەهێزتر دەکات. بەپچەوانەشەوە بە یاز، هووخانی بەندەری مەچا نوێنەرایەتی هێڵی سووری هوون و هێرشەی ئاستوخێیە بە سەر ئاسایشی نەتەوەیی و بەرژەوەندیە ئابووریەکانی سعودیە لە دەریای سووردا.
پشهاتەکانی ئەم دواییە تەنها پشتڕاستکەرەوەیەکی زەمینی نییە لەلایەن حوسیەکانەوە، بەکو نزیکبوونەوەیان لە بابولمەندەب و کۆنترۆڵکردنی ناوچە کەناریەکان و دوورگەی مایون، هاوکات لەگەڵ پەرەسەندنی هەرشەکان بە سەر دامەزراوە نەوتیەکانی سعودیە، ئەم پشهاتە گەیانکاری لە هاوکێشەکەدا کردووە، کە پێشتر لە چوارچێوەی شێی ناوخێی یەمەن و کابریە ناوچەییەکاندا قەتیس بووبوو، بە زیادکردنی فاکتەرێکی نوێ، ئاویش کۆنترۆڵکردنی ئاو کەنارانیە کە

دەوانێتە گەرووی بابولمەندەب، ئەم گەروو تەنیا پارچەیەک لە خاکی یەمەن نییە، بەکو هێڵکی ئاوی گرنگە بۆ بازرگانی و وزەی جیهانی، گرنگیەکەی لە ژێر ڕۆشنایی ململانێی گەرووی هورمزدا زیاتر دەبێت، بەم شێوەیە ململانێی یەمەن لە ململانێی دەساتەوە بۆ قەیرانی ئەمنی ناوچەیی و نێودەوڵەتی دەگۆڕێت. لە هەمانکاتدا ململانێی ئەمریکا و ئێران و وڵاتانی زلهێزی دنیا دەچێتە ئاستێکی ئاڵوزتر و نالەبارترەوە.

عوسمانی حاجی مارف